

Življenje v skupnosti: narod, država

Zakaj se povezujemo v skupine

Cilji

Spoznajo razred kot družbeno skupino in opredelijo, kaj označuje razred kot skupino.

Pojmi

skupinski odnosi, pripadnost, pomoč

Možne medpredmetne povezave

SLO (H) - učenci sami govorno nastopajo z vnaprej pripravljeno temo, predstavijo skupno mnenje dvojice/skupine.

ZGO (H) - ob slikovnem gradivu ostankov materialne kulture spozna življenje v družbenih skupnostih (tematski sklop: Življenje prvih človeških skupin).

Standardi znanja

Učenci znajo:

- naštetih družbene skupine, v katere se vključujejo oni ali njihovi sošolci,
- navesti, kaj vpliva na kakovost odnosov v skupini.

Opomba za učitelje

Pravica do zbiranja in združevanja (42. člen Ustave RS) je poleg svobode izražanja (39. člen) in svobode vesti (41. člen) ena od temeljnih svoboščin v Sloveniji ter tudi v ostalih demokratičnih družbah.

Učni pogovor

Tema za učni pogovor: *Ali je tudi naš razred skupnost? Kako (ta) skupnost deluje? Ali ima svoja pravila? Kate- ra? Naštej jih! V čem se učenci razlikujete med seboj? Kdaj/zakaj delujete kot posamezniki? Kdaj/zakaj delu- jete kot skupina?*

Ali lahko v šoli vedno in povsod sprejemamo odločitve na demokratičen način? Kje/kdaj jih lahko oz. kje/kdaj jih ne moremo sprejemati? Razloži, zakaj!

Fotografija/risba

Ob risbi/fotografiji (lahko jo prinesejo tudi učenci) učence motiviramo z uporabo vprašanj, npr. *Ali so pev- ci, ki so narisani na sliki, skupina? Ali je petje posa- meznikov povezano/koordinirano? Naštej nekaj pravil, ki jih morajo upoštevati, da so lahko skupina oz. da de- lujejo kot skupina!*

Učence usmerjamo k iskanju odgovorov, ki bodo izpo- stavljali pomen posameznika v skupini.

Skupinski projekt

Učenci opišejo primer solidarnosti, v katerem so imeli aktivno vlogo oni sami ali ljudje, ki jih poznajo. Skušajo odgovoriti na vprašanje: *Zakaj smo solidarni (motivi za solidarnost)?*

Skupina učencev pripravi skupinski projekt "Prostovolj- no delo v Sloveniji". Pri pripravi jim pomaga učitelj - po-

Zakaj se povezujemo v skupine

Vsak človek je s svojim videzom, mislimi, željami in čustvi nekaj posebnega, drugačen od vseh drugih ljudi - je **posameznik**. Vendar se povezuje z drugimi ljudmi. V **skupinah** lahko zadovolji svoje številne **potrebe**: potrebo po izobraževanju, zdravstveni negi, oskrbi s hrano, kulturnem življenju in mnoge druge.

Učenci so člani skupine, ki se imenuje oddelčna skupnost. Skupaj doživljajo učne uspehe in neuspehe, družijo se med odmori, pogosto pa tudi po pouku. Tekmujejo s sosednjim oddelkom. Če neko v oddelku zbolijo, ga sošolci obiščejo.

Osnovnošolci pripadajo tudi drugim skupinam:

Sodelujejo v kroških in društih (gledaliških, pianinskih itd.), trenirajo s športnimi ekipami, pejejo v pevskih zborih itd. Ko bodo odrasli, bodo člani delovnega kolektiva, strokovnih in poklicnih združenj, kakršno je, na primer, zveza inženirjev in tehnikov, nemara pa tudi politične stranke.

Ljudje imajo prirojeno potrebo po druženju, imajo podobne cilje, zanimajo jih podobne stvari (imajo skupne **interese**). Vsemu, kar ljudi med seboj povezuje, rečemo

Interes: Zanimanje za nekaj, a ne iz zaradi radovednosti, marveč zato, ker od tega pričakujemo nekaj dobrega, koristi.

Solidarnost: Nesebično nudenje pomoči ljudem, ki so v stiski; zavezanost za skupne ideje in skupni interes.

Tudi begunci so pogosto velika skupina ljudi. Ko neke izbruhne vojaški spopad, ljudje zapustijo svoje domove in se zatekajo v begunska taborišča. Tam doživljajo hudo stisko, kar prikazuje tudi ta fotografija. Slika lahko razumemo na dva načina. Zaradi stiske so bili begunci prisiljeni človeškega dostojanstva. Vendar fotografija pravi tudi o tem, da je najkrajša človeška skupnost beguncem pomagala. Kruh jim deli predstavniki Rdečega križa.

Večkrat se je pokazalo, da ljudje, ki v udobju svojega doma na televizijskih zaslonih gledajo takšne prizore, začudijo potrebo, da bi prizadetim pomagali. Podprejo solidarnostne akcije, od politikov pa zahtevajo, da odpravijo vzroke za stisko ljudi.

3

sreduje jim naslove organizacij (prostovoljci, Rdeči križ, prostovoljno gasilsko društvo, humanitarne dejavnosti itd.). Skupina odgovori na niz vprašanj, ki jih zanje formulira učitelj (kakšni so cilji, način delovanja, komu je dejavnost namenjena, kdo jo opravlja, zakaj pomagati drugim, kako pomagati drugim?). Pregledajo tudi »Etični kodeks prostovoljstva«, ki je objavljen na internetu in naveden v internetnem kotičku. Učenci naredijo intervju z vsaj eno osebo, ki je prostovoljec ali osebo, ki ji je bila nudena pomoč s strani prostovoljca. Ob zaključku projekta navedejo, ali bi bili pripravljeni postati prostovoljci; navedejo tudi področje prostovoljne dejavnosti, na katerem bi delovali; svoje stališče utemeljijo.

Otrokove in človekove pravice

a) S pomočjo *Poenostavljene oblike Splošne deklaracije o človekovih pravicah* (Poenostavljen zapis človekovih pravic, dostopna tudi v delovnem zvezku) ter *Poenostavljene oblike Konvencije o otrokovih pravicah* (dostopna tudi na internetni strani http://www.eip-ass.si/mojepravice/ze_poznas/kop_made_easy.htm) učenci poiščejo tiste otrokove in človekove pravice, ki se nanašajo na *pravico do zbiranja in združevanja* (npr. 20. člen SD ter 15. člen KOP).

b) **Prosojnico št. 1** (Konvencija o otrokovih pravicah) lahko uporabimo na več načinov.

1) Lahko jo fotokopiramo, učencem razdelimo napise pod sličicami, na tablo narišemo veliko drevo in na njegovo deblo prilepimo slikice - fotokopirane skice gnezd. Učenci ob skicah ugotavljajo, kateri napis pripada skici.

2) Enako prejšnji varianti, le da jim ne damo prej pripravljenih napisov. Učenci s pomočjo asociacij na skice ugotavljajo, katero pravico skica prikazuje. Nato vse skupaj preverimo s pomočjo projicirane posojnice.

3) Na tablo narišemo veliko drevo in na njegovo deblo prilepimo slikice - fotokopirane skice gnezd. Pod vsako sličico napišemo začetek stavka, zapisanega pod sličico - tisti del, ki je natisnjen krepko. Učenci se skupaj odločijo, kako naj dokončajo stavke.

Nato razmislijo o vprašanih: *Kako dosledno upoštevamo v Sloveniji te pravice? Kdo skrbi za to? Kaj bi še lahko storili? Kaj vse vključuje posamezna pravica, česa ne vključuje? Kje je meja moje pravice, onstran katere bi kršil pravice drugega?*

Pojem posameznika

Učenci sami opredelijo bistvo pojma *posameznik* s pomočjo pripovedi. Vsaka skupina učencev si izmisli eno *življenjsko zgodbo* (teme izbere učitelj). Življenjsko zgodbo morajo povedati v 10-ih povedih! Življenjska zgodba naj se navezuje na sodelovanje posameznika v določeni skupini ali skupinah.

Interesi

Učenci v diskusiji odgovorijo na vprašani: *Ali je interes nekaj, kar pripada vsakemu človeku? Ima vsak od nas svoj interes? Ali so interesi nujno različni? Ali se povežemo v skupine na podlagi istih/podobnih interesov? Odgovore utemeljijo.*

Poudariti moramo razlikovanje politične stranke (o kateri bo več govora v naslednjem šolskem letu) od interesne skupine. *Zakaj ustanoviti politično stranko? Ali imajo tudi člani politične stranke kak skupni interes?* Zaenkrat je dovolj, da ugotovimo, da je političnim strankam skupen boj za oblast.

Družbena vez

Vsemu, kar ljudi med seboj povezuje (interesom, čustvom, prepričanjem, željam), rečemo družbena vez. *Vsak posameznik v slovenski družbi ima pravico, da se svobodno združuje z drugimi.* Učence prosimo, da napišejo še kakšne primere!

Učenci naj primerjajo odgovore med seboj (razvijanje pozitivnega vrednotenja različnih oblik druženja in združenja).

Učenci premislijo o številnih družbenih vezeh, ki povezujejo posameznike v razredu: *Ali obstaja v vašem razredu več skupin? Kaj vas združuje? Zakaj določeni posamezniki sodelujejo v neki skupini, drugi pa ne? Od česa/koča je to odvisno? Kaj vpliva na kakovost odnosov v skupini?*

Naloge iz delovnega zvezka

Učenci rešujejo 1. nalogo na 3. strani v delovnem zvezku.

Ta naloga lahko spodbudi učenca k premisleku o tem, koliko je v vsakdanjem življenju vključen v skupine in skupnost. Učenci lahko po izkustveni poti - v razčlenitvi lastne povezanosti z različnimi skupinami - pridejo do spoznanja, da je velik del potreb in interesov posameznika vezan na skupine in skupnosti.

Nato rešujejo 2. nalogo na 4. strani v delovnem zvezku.

Učenci pri tej nalogi spoznavajo meje posameznikove svobode in pomen pojmov izbire, naključja in prisile.

Internetni/knjižni kotichek

- Akcijaska mreža za otrokove pravice (SEECRAN): <http://www.seecran.org/> (dostopno 9. 08. 2006).
- Amnesty International Slovenije: <http://www.amnesty.si/> (dostopno 11. 08. 2006).
- Društvo za Združene narode za Slovenijo (objava mednarodnih dnevor): <http://freeweb.siol.net/unas/mednarodni.html> (dostopno 12. 08. 2006).
- EIP Slovenija - Šola za mir: <http://www.eip-ass.si/> (dostopno 28. 07. 2006).
- Etični kodeks prostovoljstva: <http://www.prostovoljstvo.org/userfiles/File/ETICNI%20KODEKS.doc> (dostopno 28. 07. 2006).
- Evropska konvencija o človekovih pravicah - Izhodišča za učitelje (2001). Ljubljana: Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope.
- Evropsko sodišče za človekove pravice: <http://www.echr.coe.int/echr> (dostopno 28. 07. 2006).
- Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope v Sloveniji: <http://www.idcse.nuk.si/> (dostopno 28. 07. 2006).
- Jamnišek, B. Kalčina, L. Barle, A. Pavlovič, Z. Sardoč, M. (2005). Naše pravice: informacije za učitelje. Ljubljana, Ministrstvo za zunanje zadeve. Dostopno tudi na: http://www.osce.org/documents/cio/2005/04/13742_sl.pdf (dostopno 30.3.2007).
- Komisar za človekove pravice Sveta Evrope: http://www.coe.int/t/commissioner/default_EN.asp (dostopno 28. 07. 2006).
- K strategiji Evropske unije o pravicah otrok: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0367en01.pdf (dostopno 2. 08. 2006).
- Kalčina, L. (ur.) (1999). Otrokove pravice v Evropi. Ljubljana: Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK: Zveza prijateljev mladine Slovenije. Dostopno tudi na: http://www.coe.si/sl/1_idc_se_v_ljubljani/knjiznica/ (dostopno 2. 08. 2006).
- Kalčina, L. (ur.) (2003). Slovenija v svetu Evrope: prvih deset let. Ljubljana: IDC Sveta Evrope : Ministrstvo za zunanje zadeve RS.
- Kapus-Degan, M. (ur.) (2005). KOMPAS: priročnik za učenje mladih o človekovih pravicah. Ljubljana: DZS.
- Poenostavljena oblika konvencije o otrokovih pravicah: http://www.eip-ass.si/mojepravice/ze_poznas/kop_made_easy.htm (dostopno 27. 07. 2006).
- Slovenska filantropija: <http://www.prostovoljstvo.org> (dostopno 27. 07. 2006).
- Splošna deklaracija o človekovih pravicah: <http://www.ip-rs.si/index.php?id=221> (dostop 13. 08. 2006).
- Svet Evrope: <http://www.coe.int> (dostopno 27. 07. 2006).
- Unicef Slovenija: <http://www.unicef.si/main/home.wlgt> (dostopno 27. 07. 2006).
- Urad varuha za človekove pravice: <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=6> (dostopno 27. 7. 2006).
- Ustava Republike Slovenije. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005. (*lahko tudi od katere druge založbe, pazite na letnico izdaje, da bodo vključene tudi spremembe).
- Vojnovič, M. (2003). Svet po meri otroka. Ljubljana: UNICEF Slovenija.
- Zajec, D. (ur.) (2002). Konvencija o otrokovih pravicah. Ljubljana: Slovenski odbor za Unicef.